YARGI KARARLARI IŞIĞINDA DEVLET MEMURİYETİNE YAKIŞMAYAN TUTUM VE DAVRANIŞ KAVRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ(*)

Arş. Gör. **Seher SERTTAŞ**(**)

Öz

Kanunların devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara veya yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinde sıralanan disiplin cezalarından birisi verilir. 125. maddenin A/(e) alt bendine göre, "Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak" eylemi, uyarma disiplin cezası gerektirmektedir. Soyut bir kavram olan *devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak* ne demektir? Yine 125. maddenin B bendinde kınama cezası gerektiren disiplin suçları olarak "*Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak*" ve "*Görev mahallinde genel ahlak ve edep dışı davranışlarda bulunmak*" sayılmaktadır. "*Hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak*" ise aynı maddenin C/(ı) alt bendinde aylıktan kesme cezasını gerektirmektedir. En ağır disiplin cezası olan devlet memuriyetinden çıkarılmayı düzenleyen 125. maddenin E bendinde ise "*Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak*" ile "*Yurt dışında Devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunmak*" disiplin suçları olarak belirtilmiştir. Memuriyeti sona erdiren nitelikte eylem olan "yüz kızartıcı hareket" kavramı ne anlama gelmektedir? Belirtilen disiplin suçlarının içeriği ve sınırlarının belirsiz ve soyut olması uygulamada sorunlara neden olmaktadır. Zira idarenin bu eylemleri dar veya geniş yorumlamasına bağlı olarak memur hakkında disiplin cezası verilip verilmeyeceği veya disiplin cezasının ağırlığı değişeceğinden, memurun hak ve özgürlüğü farklı şekilde etkilenmektedir.

Bu makalede özetle, devlet memuriyetine yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak kavramının ne anlama geldiği, çerçevesi ve sınırları ile bu kavrama dayanılarak verilen disiplin cezalarına karşı yapılan yargısal denetimde yargı organlarının konuya bakışı değerlendirilecektir. Bu bağlamda, memuriyete yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak kavramının içerik ve anlamı, başta Devlet Memurları Kanunu olmak üzere, diğer Kamu Personel Hukukunu ilgilendiren mevzuat hükümleri çerçevesinde ülkemizde uygulanışına ve yargı kararlarına yer verilerek görüş ve düşüncelerimiz izaha çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Devlet Memuru, Disiplin Suçu, Disiplin Cezası, Takdir Yetkisi, Memuriyete Yakışmayan Tutum ve Davranış.

(*) Makalenin Dergiye Geliş Tarihi: 01.09.2022 - Makalenin Kabul Edildiği Tarih: 15.10.2022, DOI No: 10.54704/akdhfd.1169693.

Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi'nde 04-06 Temmuz 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen *Uluslararası Akdeniz Hukuk Kongresi*'nde sözlü olarak sunulan ve Sempozyum Kitabı'nda özeti yayınlanan bildirinin genişletilmiş, geliştirilmiş ve makale formuna dönüştürülmüş halidir.

(**) Akdeniz Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı / Antalya-Türkiye.
E-posta: sehersahin@akdeniz.edu.tr,
Orcid Id: https://orcid.org/0000-0001-9035-2760.

"This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)"

EVALUATION OF THE CONCEPT OF ATTITUDE AND BEHAVIOR IN THE LIGHT OF JUDICIAL DECISIONS

Abstract

One of the disciplinary punishments listed in Article 125 of the Civil Servants Law No. 657 is given to those who do not fulfill the duties ordered by the laws as civil servants, do not do the things that are required to be complied with, or do the jobs that are prohibited. According to sub-paragraph A/(e) of article 125, the act of "acting in an attitude and behavior that does not befit the dignity of a civil servant" requires warning and disciplinary punishment. What does it mean to have an attitude and behavior that does not befit the dignity of a civil servant, which is an abstract concept? Again, in clause B of article 125, "acting in a manner that would undermine the reputation and confidence of a civil servant outside of service" and "acting against general morality and decency in the place of duty" are counted as disciplinary offenses that require reprimand. "Behaving in a way that would undermine the reputation and confidence of a civil servant in the service" requires deduction from salary in sub-clause C/(ı) of the same article. In clause E of Article 125, which regulates dismissal from civil service, which is the most severe disciplinary punishment, "acting in a disgraceful and embarrassing manner incompatible with the title of civil servant" and "acting in attitudes and behaviors abroad that will discredit the State or damage the dignity of duty" are defined as disciplinary crimes. What does the concept of "disgraceful act", which is an action that ends civil service, mean? The unclear and abstract nature of the content and boundaries of the specified disciplinary offenses causes problems in practice. Because, depending on the narrow or broad interpretation of these actions by the administration, whether a disciplinary penalty will be imposed on the officer or the severity of the disciplinary punishment will change, the civil servant's rights and freedom will be affected.

In this paper, in summary, the meaning, framework and limits of the concept of behaving and behaving unbecoming a civil servant, and the view of the judicial organs on the subject in the judicial review made against the disciplinary punishments given based on this concept will be evaluated. In this context, the content and meaning of the concept of behaving unbecoming a civil servant, its implementation in our country within the framework of the provisions of the legislation concerning the Civil Servants Law and other Public Personnel Law, and our opinions and thoughts will be tried to be explained.

Keywords

Civil Servant, Disciplinary Offense, Disciplinary Punishment, Discretionary Power, Attitude and Behavior Unsuitable for Civil Service.

Extended Abstract

Civil service is a fundamental and continuous public service. Since it is a professional activity in the nature of public service, civil servants should pay attention to their behavior both during and out of duty. One of the disciplinary punishments listed in Article 125 of the Civil Servants Law No. 657 is given to those who do not fulfill the duties ordered by the laws as civil servants, do not do the things that are required to be complied with, or do the jobs that are prohibited. According to sub-paragraph A/(e) of article 125, the act of "acting in an attitude and behavior that does not befit the dignity of a civil servant" requires warning and disciplinary punishment. What does it mean to have an attitude and behavior that does not befit the dignity of a civil servant, which is an abstract concept? Again, in clause B of article 125, "acting in a manner that would undermine the reputation and confidence of a civil servant outside of service" and "acting against general morality and decency in the place of duty" are counted as disciplinary offenses that require reprimand. "Behaving in a way that would undermine the reputation and confidence of a civil servant in the service" requires deduction from salary in sub-clause C/(ı) of the same article. In clause E of Article 125, which regulates dismissal from civil service, which is the most severe disciplinary punishment, "acting in a disgraceful and embarrassing manner incompatible with the title of civil servant" and "acting in attitudes and behaviors abroad that will discredit the State or damage the dignity of duty" are defined as disciplinary crimes. What does the concept of "disgraceful act", which is an action that ends civil service, mean? The unclear and abstract nature of the content and boundaries of the specified disciplinary offenses causes problems in practice. Because, depending on the narrow or broad interpretation of these actions by the administration, whether a disciplinary penalty will be imposed on the officer or the severity of the disciplinary punishment will change, the civil servant's rights and freedom will be affected.

According to Article 129 of the Constitution, disciplinary decisions, including warning and reprimand, cannot be excluded from judicial review. Accordingly, a civil servant who receives a disciplinary penalty for an act or behavior unbecoming of the civil service may file a lawsuit in the administrative jurisdiction for the annulment of this penalty. The determination of these actions that do not suit the civil service is left to the discretion of the administration, but the discretion is not arbitrariness and judicial immunity. The administration should act in accordance with principles such as equality, proportionality, fairness, public interest and service requirements while exercising its discretion. If the attitude and behavior of the civil servant has a negative effect on the functioning of the public service, this should be demonstrated with concrete evidence and a proportional disciplinary penalty should be given. The principle of proportionality, which is one of the basic principles of disciplinary law, should always be considered.

In this paper, in summary, the meaning, framework and limits of the concept of behaving and behaving unbecoming a civil servant, and the view of the judicial organs on the subject in the judicial review made against the disciplinary punishments given based on this concept will be evaluated. In this context, the content and meaning of the concept of behaving unbecoming a civil servant, its implementation in our country within the framework of the provisions of the legislation concerning the Civil Servants Law and other Public Personnel Law, and our opinions and thoughts will be tried to be explained.

GİRİŞ

Kamu hizmetinin kişi unsurunu oluşturan devlet memurlarının hal ve hareketleri, kamu düzeninin sağlanmasında oldukça önemlidir. Zira devlet memurları, resmi sıfatları dolayısıyla şahsını değil, adını taşıdığı "Devleti" temsil etmektedir[1]. Bu nedenle de memurların hem görevi esnasında hem de görev dışında hal ve hareketlerine dikkat etmesi gerekmekte olup, taşıdıkları sıfata uygun davranmaları beklenmektedir. Memur statüsü doğası gereği, kamu hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülmesi ve kamu yararının devamlılığının sağlanması amacıyla memurlarına, kendilerine duyulan itibar ve güveni sarsacak veya görev yaptıkları kamu kurumunun güvenilirliğini ya da saygınlığını zedeleyecek nitelikte davranışlarda bulunmaktan kaçınma ödev ve sorumluluğu yüklemiştir. Kısacası, memurlar, statüleri gereği sosyal davranışlar yönünden diğer vatandaşlara oranla daha çok sınırlandırılmış olup, memurlardan idarenin onur ve saygınlığını korunması amacıyla davranışlarına dikkat etmeleri beklenmektedir. Nitekim eskiden beri devlet işlerini yerine getirecek kişilerin belli özelliklere sahip olması aranmıştır. Yusuf Has Hacib tarafından yazılan Kutadgu Bilig'e baktığımızda, devlet işlerini yapacak kişilerin iyi huylu, güvenilir, doğru, dürüst, hayâ sahibi olması öğütlenmiştir[2]. Nizamü'l-mülk'ün Siyasetnamesi'nde de vezirin şirret birisi olmaması gerektiği aksi halde memleketin karışacağı ifade edilmiştir[3]. Osmanlılarda da yeniçerilerin aşırı edepsiz olması, küfürbaz olması, sözlü sataşması gibi hallerde cezalandırılması öngörülmekteydi[4]. Yine Osmanlılarda Mecelle'de hâkimlerin nasıl dav-

1 İbrahim Pınar ve Öner Çalışkan, *Disiplin Suç ve Cezaları & Disiplin Soruşturması,* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), 445.

2 Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig,* (Ankara: Gençlik Spor Yayınları, 2019), 56, 195, 242.

3 Nizamü'l-mülk, *Siyasetname,* (Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2009), 29.

4 Turan Yıldırım ve Nur Kaman, "Kamu Görevlilerinin Özel Hayatı", *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi* 18, S. 1 (2019): 160.

ranması gerektiği düzenlenmekteydi. Mecelle m.1792'ye göre, *"Hâkim; hakîm, fehîm, müstakîm, emîn, mekîn ve metîn olmalıdır."* Yani günümüz Türkçesiyle hâkim; bilgin, zeki, güvenilir, temkinli ve dayanıklı olmalıdır[5]. Günümüzde ise, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (DMK)[6] madde 8'de *"Devlet memurları, resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadırlar."* şeklinde memurların davranışlarına dikkat etmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Belirtelim ki, çalışmamız kamu personel hukuku açısından genel kanun olan DMK hükümleri kapsamında ele alınacaktır. Zira DMK, Türkiye'deki tüm devlet memurları için "genel statü" niteliğinde olup, hakimler, savcılar, öğretim elemanları, askerler gibi kendine ait özel kanunu bulunan personel bakımından ise, özel kanunlarda hüküm bulunmayan hallerde uygulanan "ikincil" kanun niteliğindedir[7].

Devlet memuruna yakışmayan tutum ve davranış ifadesinin net bir tanımı bulunmamaktadır. Dönemin bakış açısının da etkileyebildiği memura yakışan davranış kavramı, meslek gruplarına göre farklı değerlendirilebilmektedir. Devlet memuruna yakışmayan tutum ve davranış kavramına, çeşitli personel kanunlarında farklı ifadelerle rastlanmaktadır. DMK'de ise bu kavram, memurların disiplin suç ve cezalarının düzenlendiği 125. maddenin çeşitli bentlerinde yer almaktadır. Örneğin, devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak, uyarı cezası gerektirirken; hizmet dışında devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışta bulunanlara kınama, aynı türden davranışları hizmet içinde yapanlara aylıktan kesme cezası öngörülmüştür. Memurluk sıfatıyla bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak eylemi ise, devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektirmektedir. Bu maddelerle memurlara nezaket, güven, saygılı olma, terbiye gibi belirli sosyal ölçü ve kurallara göre hareket etme zorunluluğu yüklenmiş, taşıdıkları statünün gerektiği şekilde davranmayan memurların ise cezalandırılması gerektiği düşünülmüştür[8]. Bu doğrultuda, aralarındaki önem düzeyi idarece takdir edilmek suretiyle, öngörülecek disiplin cezasının belirlenebileceği benzer mahiyette eylem biçimlerine yer verilmiştir. Söz konusu eylemler ile cezalarda hafiften ağıra doğru gidiş vardır. Belirtilen kavramların birbirine oldukça benzer olması sebebiyle, memurun somut olayda yaptığı eylemin hangi disiplin suçu kapsamında değerlendirileceğinin tespiti oldukça önemli hale gelmektedir. Ancak bu ifadelerin oldukça soyut, muğlak ve farklı yorumlanabilecek mahiyette oluşu

---

5 Mustafa Avcı, "Mecelle'ye Göre Hâkimin Nitelikleri ve Yargılama Etiği", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 7, S. 27 (2016): 46.

6 R.G. Tarih ve Sayı: 23.7.1965, 12056.

7 Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku* (Ankara: Savaş Kitabevi, 2019), 667; Kemal Gözler, *İdare Hukuku Cilt II* (Bursa: Ekin Yayınevi, 2019), 690; Çınar Can Evren ve İsmail Uçar, *Kamu Görevlileri Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2020), 159.

8 Nur Kaman Karan, Devlet *Memurluğunun Sona Ermesi,* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003), 159.

sorunlara neden olmaktadır. Zira disiplin amirlerinin kendi bireysel fikir, inanç ve değerlerine göre bu eylemleri dar veya geniş yorumlamasına bağlı olarak memur hakkında tesis edilecek disiplin cezasının ağırlığı değişeceğinden, memurun hak ve özgürlüğü farklı şekilde etkilenecektir.

I. DEVLET MEMURLARI KANUNU'NDA MEMURİYETE YAKIŞMAYAN TUTUM VE DAVRANIŞ OLARAK DEĞERLENDİRİLEBİLECEK HALLER

A. DEVLET MEMURU VAKARINA YAKIŞMAYAN TUTUM VE DAVRANIŞTA BULUNMAK

DMK'nın 125. maddesinin A/(e) alt bendine göre, *"Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak"* eylemi, uyarma disiplin cezası gerektirmektedir. Soyut bir kavram olan devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak ne demektir? Benzer hükümlere diğer personel kanunlarında da rastlanmaktadır. Örneğin, Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun adaylarda olması gereken niteliklerin sayıldığı 8. maddesinin j bendinde *"Hakimlik ve savcılık mesleğine yakışmayacak tutum ve davranışlarda bulunmamış olmak"* düzenlemesi yer almaktadır. Benzer bir düzenleme Avukatlık Kanunu madde 5'te[9] mesleğe girişte aranan koşullar bakımından öngörülmekteydi. Anayasa Mahkemesi (AYM) söz konusu hükmün, muğlak ve objektiflikten uzak olduğunu, adayların hangi tutum ve davranışlarının avukatlık ile bağdaşmayacağı belirtilmediğinden hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri çerçevesinde iptal etmiştir[10].

"Vakar" kelimesi etimolojik olarak Arapça kökenli olup[11], sözlük anlamı olarak *"ağırbaşlılık, onurlu olma"* anlamlarına gelmektedir[12]. Yani DMK memurlara, memuriyet statüsünde olması gereken ağırlığa uygun davranmasını, memurluk ağırbaşlılığına uygun olmayan davranışlardan kaçınmasını emretmiştir. Amaç tüm disiplin suçlarında olduğu gibi memuriyetin saygınlığını ve onurunu korumaktır. Ayrıca belirtelim ki, 125. maddede yer alan disiplin suçlarının çoğu memur vakarına yakışmayan tutum ve davranış olarak değerlendirilecek haller

9 "*Aşağıda yazılı durumlardan birinin varlığı halinde, avukatlık mesleğine kabul istemi reddolunur: c) Avukatlık mesleğine yaraşmayacak tutum ve davranışları çevresince bilinmiş olmak,"*

10 *"İtiraz konusu kuralda, adayın avukatlık mesleğine yaraşmayacak tutum ve davranışlarının çevresince bilinmesi durumunun avukatlık mesleğine giriş engeli olacağını hükme bağlamaktadır. Kuralda yer alan 'avukatlık mesleğine yaraşmayacak tutum ve davranışlar' ile söz konusu tutum ve davranışların 'çevresince bilinmesi' kavramlarının muğlak ve objektiflikten uzak olduğu açıktır. Kuralda, adayların hangi tutum ve davranışlarının avukatlık ile bağdaşmayacağına ve bunların çevrece bilinmesinin ne demek olduğu belirtilmemiştir. Bu nedenle avukat adaylarının mesleğe kabulünde barolara sınırları belli olmayan geniş bir takdir yetkisi verilmektedir. Dolayısıyla, mesleğe kabul edilmeme sonucunu doğuran nedenlerin tespiti noktasında barolara geniş bir takdir yetkisi tanıyan itiraz konusu kural, avukat adayları için öngörülebilir olmadığı gibi baroların keyfi yorum ve uygulamalarına karşı da yeterince koruma sağlayacak nitelikte olmadığından hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırıdır."* AYM Kararı, 28.2.2013, E. 2012/116 K. 2013/32.

11 https://www.etimolojiturkce.com/kelime/vakar Erişim Tarihi: Ağustos 2, 2022.

12 https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: Ağustos 2, 2022.

olduğundan bu fıkrayı kapsar niteliktedir. Örneğin, DMK m.125'te uyarma cezasını gerektiren hallerden biri olarak "*Belirlenen kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak"*, yine kınama cezasını gerektiren hallerden biri olarak, "*Borçlarını kasten ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak"* gibi sayılabilecek birçok eylem pek ala memur vakarına yakışmayan tutum ve davranış olarak değerlendirilebilir. Fakat bu eylemler özel olarak düzenlendiği için bu fıkra kapsamında cezalandırılmamaktadır. Özel olarak düzenlenmeyen ancak idarenin takdir yetkisine göre memur vakarına yakışmayan eylem olarak kabul ettiği haller bu fıkra kapsamında olacaktır[13].

Bununla birlikte, hangi tutum ve davranışların memur vakarına yakışmayacak nitelikte olduğu hususunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Memurun tutum ve davranışının memuriyet vakarına yakışmadığının tespiti tamamen sübjektif kanaatlere dayanmakta olup, disiplin amirinin bakış açısına göre değişkenlik gösterebilecektir. Göreceli, ucu açık bir kavram olması bakımından disiplin amirleri tarafından uygulamada farklı yorumlanabilecek ve istismar edilebilecek bir hükümdür. Bu nedenle, keyfi ve amaç dışı kullanılabilecek mahiyetteki bu düzenlemenin kaldırılması gerektiği ifade edilmiştir[14]. DMK'nın 125. maddesinde yer alan *"Yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibariyle benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir"* hükmü disiplin suçları bakımından kıyasa izin verdiğinden, disiplin hukukunda disiplin cezaları bakımından kanunilik ilkesi geçerli iken, disiplin suçları bakımından geçerli değildir. Zira disipliner fiiller çok farklı şekillerde işlenebilecek olup tek tek sayılması imkansızdır. Bu noktada kanun koyucu idareye takdir yetkisi tanımıştır. Bu nedenle kanaatimizce, genel ve soyut ifadenin kanundan çıkarılmasından ziyade, idarece gerekçeli kararlar verilmesi, takdir yetkisinin hukuka uygun kullanılması ve bunun yargı kararları ile denetlenmesi sorunun çözümü olacaktır. Bu noktada, 2010 Anayasa değişikliği ile uyarma ve kınama disiplin cezalarına karşı da yargı kısıntısının kaldırılmış olması yerinde olmuştur. Memurun davranışının memur vakarına yakışmadığı yolunda genel ve soyut isnatlara dayanarak, memur hakkında disiplin soruşturması açılmamalıdır. Memurun bu davranışının hangi tarih ve yerde, nasıl ve kime karşı olduğunun somut bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir[15]. Nitekim Danıştay bir kararında, soruşturma dosyasında bulunan tüm tanık ifadelerinin soyut ve sübjektif değerlendirmelerden ibaret olduğu, davacıya atfedilen hiçbir somut suçlama bulunmadığından davacının üzerine atılı "Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak" fiilini işlediği hususunun sübuta ermediği

---

13 Zehreddin Aslan ve Halil Altındağ, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), 58.

14 Tayfun Akgüner ve Kahraman Berk, *İdare Hukuku,* (İstanbul: Der Yayınları, 2017), 728.

15 Gözler, *İdare Hukuku,* 787.

sonucuna varmıştır[16]. Memuriyet vakarına yakışmayan tutum ve davranışların neler olduğunu tek tek saymak imkânsızdır. Farklı görevler, farklı durumlar için çoğaltılabilecek çok farklı örnek bu davranışın içine girebilir. Bu konuda yargı kararlarına baktığımızda;

Danıştay bir kararında, il millî eğitim müdürünün atamasının eleştirildiği bazı köşe yazılarını aracının camına asarak okula gelen, ayrıca bunları kantinde ve öğretmenler odasında da teşhir ettiği belirtilen öğretmenin eylemini devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak hükmü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmiştir[17].

Yine bir kararında, aynı okulda çalışan başka bir öğretmeni rahatsız edici davranışlarda bulunan ve bir öğretmene yakışmayacak içerikte mesajlar attığı değerlendirilen öğretmenin eylemini devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak hükmü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmiştir[18].

Başka bir kararda, Whatsapp yazışmalarında amirine kullandığı üslup sebebiyle alınan cezayı, iki kişi arasında sohbet ortamında geçen yazışmalar olduğu, davacının devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak fiili kapsamında değerlendirilecek bir davranışı bulunmadığına hükmedilmiştir[19].

Danıştay, zabıta memuru olarak görev yapan kişinin, esnafa olan şahsi borcu karşılığında, esnafın belediyeye olan tatil günlerinde çalışma ruhsat harcı borcunu, kamu imkanlarını kullanmaksızın, doğrudan kendi hesabından ödeyerek söz konusu esnafa olan borcunu sonlandırmasının devlet memuruna yakışmayan davranış olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir. Bilakis zabıta olarak görev yapan ve anılan esnafı denetleme görevi bulunan davacının esnafa olan borcunu ödememesi halinin memuriyete yakışmayan bir davranış teşkil edeceği gerçeği karşısında, davacının disiplin suçuna konu teşkil etmeyecek davranışından ötürü hakkında uygulanan disiplin cezasını hukuka aykırı bulmuştur[20].

AYM önüne bireysel başvuru yoluyla gelen bir kararda, aileleri tarafından teslim alınmayan PKK terör örgütü mensuplarının bulunduğu iddia edilen toplu mezarların usulüne uygun olarak açılması talebiyle yapılan eylemlere katılan üç memur hakkında söz konusu toplantıya katıldıkları gerekçesiyle devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmaktan uyarma cezası verilmiştir. Söz konusu toplantıda bir süre sonra PKK ve kurucusu lehine sloganlar atılmış, güvenlik güçlerine taşlı saldırıda bulunulmuştur. Başvuruculara cezaların iptali

16 D12.D, 29.4.2019, E. 2018/565, K. 2019/3157; Aynı yönde bkz. DİDDK, 7.12.2006, E. 2003/172, K. 2006/2053.

17 D12.D, 17/12/2015, E. 2012/2922, K. 2015/6975.

18 D12.D, 9/9/2019, E. 2016/2432, K. 2019/5694.

19 Ankara BİM, 13.11.2019, E. 2019/2111, K. 2019/2484.

20 D12.D, 25.4.2017, E. 2015/2750, K. 2017/1918.

istemiyle açtıkları davaların reddedilmesi nedeniyle bireysel başvuru yapılmıştır. Başvuruculardan biri, şiddet eylemlerinin devam ettiği ve PKK terör örgütünün propagandasının yapıldığı süreç boyunca toplantı yapılan alanda bulunmaya devam etmiştir. Diğer ikisinin ise toplu mezarların usulüne uygun olarak açılması talepli toplantıdan, PKK terör örgütünün propagandası hâline dönüşmeden ve şiddet olayları yaşanmadan ayrıldıkları yetkili makamlarca tespit edilmiştir. Toplantı barışçıl olmaktan çıktıktan ve terör örgütü propagandasına dönüştükten sonra toplantıda kalmaya devam eden başvurucunun memurluk statüsünden kaynaklanan ödev ve yükümlülüklerinin gerektirdiği özeni göstermediği ve bu statüye yakışan şekilde davranılmadığı kanaatine varılmıştır. Diğer iki başvurucunun ise toplantıdan PKK terör örgütünün propagandası hâline dönüşmeden ve şiddet olayları yaşanmadan ayrılmaları sebebiyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarının ihlaline karar verilmiştir[21]. AYM'ye göre, barışçıl toplantıya katılan ve yasaklanmış davranışlarda bulunduğuna dair hakkında bir tespit bulunmayan kişilerin hafif de olsa herhangi bir cezaya muhatap olmaması gerekir[22].

Ancak başka bir kararında AYM aksi yönde karar vermiştir. Biyoloji öğretmeni, hemşire ve diğerleri de ilköğretim okullarında sınıf öğretmeni olarak görev yapan başvurucular, KESK'in çağrısı üzerine Gezi Parkı olaylarında yaşananları protesto amacıyla protesto toplantılarına katılmışlar, bu nedenle haklarında memur vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmaktan uyarma cezası verilmiştir. Bireysel başvuru yoluyla AYM önüne gelen kararda, devlet memuru olan başvuruculara devlete sadakat ilkesi gereği kamu düzenini bozan şiddet eylemlerine katılmama yükümlülüklerini ihlal etmeleri nedeniyle disiplin cezası yaptırımına maruz kalmalarının haklı ve meşru görülebileceği, ayrıca hükmedilen yaptırımın hafif dereceli uyarma cezası niteliğinde bulunması nedeniyle de ölçüsüz sayılamayacağı için toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarının ihlal edilmediği belirtilmiştir[23].

B. GÖREV SIRASINDA AMİRİNE HAL VE HAREKETİ İLE SAYGISIZ DAVRANIŞTA BULUNMAK

DMK'nın 125-B/c alt bendine göre, *"Görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak"* fiili kınama cezasını gerektiren hallerden biri olarak düzenlenmiştir. Memurlara, amirleri tarafından verilen görevleri doğru bir şekilde yerine getirme yükümlülüğü verilmiştir[24]. Bu çerçevede, memurların üst-

21 AYM Kararı, Başvuru No: 2017/15462, 29/9/2021.

22 AYM Kararı, Başvuru No: 2015/10676, 26/12/2018. Aynı yönde bkz. AYM Kararı, Başvuru No: 2016/15197, 29/5/2019.

23 AYM Kararı, Başvuru No: 2017/15845, 21/1/2021.

24 DMK m.11/1: *"Devlet memurları kanun ve diğer mevzuatta belirtilen esaslara uymakla ve amirler tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü ve görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden amirlerine karşı sorumludurlar."*

ast ilişkisi(hiyerarşi) içinde bulunduğu amirinin verdiği görev ve emirleri saygı çerçevesinde ifa etmesi gerekmektedir. Saygının ölçüsü, toplumda genel olarak kabul görmüş hareket tarzları olup, kusurlu bir şekilde bu ölçüye uymamak disiplin suçu olarak öngörülmüştür[25]. Memurun hal ve hareketinin saygısız kabul edilebilmesi için söz konusu davranışında kendisine kusur atfedilebilmesi gerekmektedir[26]. Ancak hangi hal ve hareketin saygısız davranış olduğu konusu belirsiz olup, değerlendirmesi tamamen disiplin amirinin takdirindedir. Ayrıca, aynı maddenin C/e bendine göre, "*Görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek*" aylıktan kesme cezasını gerektirmektedir. *"Hal ve hareket"* ile *"söz"* ile saygısızlık kavramlarını ayırt etmek, öngörülen disiplin cezasının farklılığından dolayı önemlidir. Ancak birbirine çok yakın bu iki disiplin suçunun ayrılması oldukça güçtür. Bu nedenle, "*Görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak veya sözle saygısızlık etmek"* şeklinde tek bir disiplin suçu öngörülerek aynı disiplin cezasına bağlanması, uygulamada anlayış, yorum ve değerlendirme farklılıklarına dayalı olarak gerçekleşebilecek eşitsizlik, çelişki ve haksızlıkların önüne geçecektir.

C. HİZMET İÇİNDE VE DIŞINDA DEVLET MEMURUNUN İTİBAR VE GÜVEN DUYGUSUNU SARSACAK NİTELİKTE DAVRANIŞLARDA BULUNMAK

DMK 125. maddenin B bendinde kınama cezası gerektiren disiplin suçları olarak "*Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak"* sayılmaktadır. *"Hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak"* ise aynı maddenin C/(ı) alt bendinde aylıktan kesme cezasını gerektirmektedir. DMK'de de ifade edildiği gibi, memurlar resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içi ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadırlar. Görevi ve sıfatı dolayısıyla devleti temsil eden memurlar, hem görevleri esnasında hem de görevleri dışında kişilerin güven ve itibar duygusunu sarsmamak zorundadır. *"Hizmet içinde"* ibaresi, memurun görevini yerine getirirken, görev sırasındaki hali ifade etmektedir[27]. "*Hizmet dışında"* deyimi ise memurun görevi başında bulunmadığı hali ifade etmektedir[28]. Hizmet dışındaki davranışları nedeniyle memurun cezalandırılabilmesi için memurun söz konusu davranışlarının kamu hizmetinin işleyişine olumsuz etkisinin olması gerekmektedir. Nitekim Danıştay, komiser olan davacının sınıf emniyet müdürü ile telefon görüşmesi sırasında aralarında geçen konuşmadan dolayı "Hizmet dışında resmi sıfatının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak eylem ve davranışlarda bulunmak fiilini" işlediğinden bahisle verilen disiplin cezası hakkında, "*davacının*

25 Aslan ve Altındağ, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması*, 60.

26 Aslan ve Altındağ, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması*, 61.

27 Akgüner ve Berk, *İdare Hukuku,* 732.

28 Pınar ve Çalışkan, *Disiplin Suç ve Cezaları*, 453.

hizmet dışında özel yaşamını ilgilendiren bu ilişkisinin kamu hizmetinin iyi ve düzenli şekilde sunulmasını olumsuz şekilde etkilediğinin veya kendisine duyulan saygınlık ve güven duygusunu sarstığının somut olarak ortaya konulamadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda; davacının, disiplin hukukunu ilgilendiren bir yönü bulunmayan ve disiplin suçu oluşturmayan hizmet dışında meslektaşlarıyla yapmış olduğu kişisel ve özel telefon görüşmelerindeki beyanlarının bir disiplin suçu olarak değerlendirilerek kendisine disiplin cezası verilmesi, Anayasa'nın 20. maddesiyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi uyarınca "özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı"nın ihlali sonucunu doğuracağından, dava konusu işlemde hukuka uyarlık, davayı reddeden İdare Mahkemesi kararında ise hukuki isabet görülmemiştir." şeklinde karar vermiştir[29].

Ayrıyeten, burada hizmet içi ve hizmet dışı ayrımının doğru yapılması gerekir. Zira aynı fiilin hizmet dışında işlenmesi daha hafif bir disiplin cezasını gerektirmektedir. Bu ayrımın doğru yapılamaması memur hakkında tesis edilecek disiplin cezasında hukuka aykırılık sonucu doğuracaktır. Nitekim bir kararında Danıştay, *"Olayda, doktor davacının, alkollü şekilde araç kullanmak suretiyle kaza yaptığı, alkometreye üflemediği ve istenildiği zaman kan vermediği şeklinde sübut bulan fiillerinin Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte bulunduğu sabit olmakla birlikte, söz konusu eylemin doktorluk görevi ile ilgisi bulunmadığı ve anılan fiilerin mesai saatleri dışında gerçekleştiği de göz önüne alındığında, "hizmet dışında" gerçekleştiğinin kabulü gerekmekte olup, söz konusu fiilin "hizmet içinde" gerçekleştiğinden bahisle aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmasına dair işlemde hukuka uyarlık, davanın reddi yolundaki mahkeme kararında hukuki isabet bulunmamaktadır."* şeklinde verilen disiplin cezasını iptal etmiştir[30].

---

29 D5.D, 21.5.2018, E. 2016/19861, K. 2018/14359.

30 D12.D, 30.11.2017, E. 2014/4359, K. 2017/6170. Yine başka bir kararda, *"Yükseköğretim Kurulu Göz Hastalıkları Anabilim Dalı Öğretim üyesi olan davacıya, öğretim üyesi sıfatını ve hekimlik mesleğini kullanarak bir bayan hastasıyla ilişkiye girdiği gerekçesiyle, Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliğinin 11. maddesi g bendi Hükmüne göre üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezası vermiştir. Davacı, Yükseköğretim Kurulu kararının, hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek iptali istemiyle bu davayı açmıştır. Yükseköğretim Kurumları Yönetici, öğretim elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliğinin 11. maddesinin g bendinde; öğretim elamanı sıfatı ile bağdaşmayacak derecede ve yüz kızartıcı davranışta bulunanların üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezasıyla cezalandırılacağı belirtilmiştir. Davacı hakkında çocuğunun babası olduğu iddiasıyla adliye mahkemesinde dava açan bir bayanın, geçirdiği kaza nedeniyle tedavisini yapan davacının hekimlik mesleğini kullanarak kendisiyle ilişki kurduğu yolundaki şikayeti üzerine yapılan soruşturma sonunda, idarece, şikayetçinin ifadesi, ibraz ettiği fotoğraflar, Denizcilik Bankası Denizcilik İşletmesine ait biletler ve davacının ifadesi değerlendirilmek suretiyle şikayetin doğru olduğu sonucuna varıldığı, ancak davacının öğretim üyeliği ve hekimlik mesleğini kullanarak şikayetçiyle ilişki kurduğunun kanıtlanamadığı soruşturma ve dava dosyasında mevcut belgelerin incelenmesinden anlaşılmaktadır. Hakkında şikayetçi olan kişiyle ilişki kurduğu kabul edilse bile, bu tür bir ilişkiyi kurmak için öğretim üyeliği ve hekimlik mesleğini kullandığı kanıtlanamayan davacının, hizmet dışında itibar ve güven duygusuna sarsıcı davranış olarak kabulü gereken bu davranışı nedeniyle üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezasıyla cezalandırılmasına olanak bulunmamaktadır."* D10.D, 5.4.1988, E. 1987/487, K. 1988/576.

Memurun hangi fiillerinin "itibar ve güven duygusunu sarsıcı nitelikte" olacağı konusunda "memur vakarına yakışmayan davranışlar" da olduğu gibi somut ölçüler bulunmamaktadır. Yine bu durumun tespiti sübjektif kanaatlere dayanmakta olup, idarenin bakış açısına göre değişkenlik gösterecektir. Hatta memurun mesleğine ve davranışının niteliğine göre bu durum değişiklik arz edecektir. Bu konuda yargı kararlarına baktığımızda;

Danıştay, bir polis memurunun, bombalanma sebebiyle harap olmuş karakolun tamirinde çevrede yaşayanlardan yardım alması eylemini, hizmet dışında resmi sıfatın gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak eylem olarak nitelendirilmesini hukuka aykırı bulmuştur[31].

Başka bir kararında Danıştay, akaryakıt kaçakçılarıyla görüşerek yardım ve yataklık yaptığı iddiası karşısında memurun hizmet içinde resmî sıfatın gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak davranış içerisinde bulunduğu gerekçesiyle verilen disiplin cezasını hukuka uygun bulmuştur[32].

Yine Danıştay, bir polis memurunun, barda tanıştığı bir kadınla arkadaşlık ettiği ve gezip eğlendiği şeklindeki fiilleri ile reşit olmayan bu kişiyle gerçekleştirdiği cinsel ilişki fiilini, hizmet dışında resmi sıfatının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak eylem ve davranışlarda bulunmak kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine hükmetmiştir[33].

D. YURT DIŞINDA DEVLETİN İTİBARINI DÜŞÜRECEK VEYA GÖREV HAYSİYETİNİ ZEDELEYECEK TUTUM VE DAVRANIŞLARDA BULUNMAK

"Yurt dışında Devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunmak" fiili, DMK'nın E/j bendinde memurluktan çıkarmayı gerektiren disiplin suçlarından biri olarak yer almaktadır. Burada belirtilen disiplin suçu ancak geçici veya sürekli görevle veya araştırma, inceleme, eğitim için yabancı ülkelere gönderilen memurlar tarafından işlenebilir[34]. Memurların bu konudaki yükümlülükleri DMK'nın 9. maddesinde *"Devlet memurlarından sürekli veya geçici görevle veya yetişme, inceleme ve araştırma için yabancı memleketlerde bulunanlar Devlet itibarını veya görev haysiyetini zedeleyici fiil ve davranışlarda bulunamazlar"* şeklinde ifade edilmiştir. Yurt dışında bulunan

---

31 *"Komiser olan davacının Karakol amiri olarak görev yaptığı 1981 yılı içinde, daha önceden bombalanmış olan karakola, semt esnafının çeşitli eşyalar almaları ve karakol aracını tamir ettirmelerini kabul etmesi eyleminin, kişilerin bu işi kendi iradeleri ile yaptıklarını beyan etmeleri, hibe edilen eşyaları davacının demirbaşa kaydetmek suretiyle üst makamları haberdar etmesi ve de kendisine herhangi bir menfaat sağlamaması hususları gözönüne alındığında bu olayı hizmet dışında resmi sıfatın gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak eylem olarak nitelendirmek, mümkün olmadığından, yukarıda yer alan madde hükmü uygulanarak disiplin cezası verilmesinde mevzuata uyarlık bulunmamaktadır."* D10.D, 22.1.1987, E. 1985/59, K. 1987/54.

32 D12.D, 03.12.2008, E. 2008/4878, K. 2008/6853.

33 D5.D, 11.10.2017, E. 2016/18472, K. 2017/21046.

34 Aslan ve Altındağ, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması*, 79.

memurların devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışları, Türk Devletinin onuruna leke sürecek nitelikte olduğundan ve yabancı ülkedeki memurların ülkemizi temsil bakımından taşıdığı önem göz önünde bulundurularak böyle bir ceza öngörülmüştür[35]. Bu konuda, bir de "Yurtdışında Daimî Görevlere Atanacak Personel Hakkında Yönetmelik"[36] bulunmaktadır. Söz konusu Yönetmeliğin 11. maddesinde[37], yedi bent halinde yurtdışında bulunan personelin uyacağı kurallar düzenlenmektedir.

Danıştay, yurt dışında lisansüstü öğrenim gördüğü sırada irticai faaliyetlerde bulunan çevrelerle ilişkilerde bulunduğu ve Atatürk ilke ve devrimleri aleyhinde internet aracılığı ile propaganda yaptığı anlaşılan araştırma görevlisinin eylemini, öğretim elemanı sıfatı ile bağdaşmayan şeref ve haysiyeti zedeleyecek davranış olarak görmüştür[38].

E. MEMURLUK SIFATI İLE BAĞDAŞMAYACAK NİTELİK VE DERECEDE YÜZ KIZARTICI VE UTANÇ VERİCİ HAREKETLERDE BULUNMAK

En ağır disiplin cezası olan devlet memuriyetinden çıkarılmayı düzenleyen 125. maddenin E/g bendinde *"Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak"* disiplin suçu yer almaktadır[39]. Devlet memurluğundan çıkarma için aranılan ölçüt, memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmaktır. Ancak bu hareketlerin ne olduğu konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. DMK m.48'de memuriyete engel suçlar sayılırken hangi

---

35 Pınar ve Çalışkan, *Disiplin Suç ve Cezaları*, 379.

36 R. G. Tarih ve Sayı: 23/11/2018, 30604.

37 *"(1) Personel, aşağıdaki kurallara uymak zorundadır:*
a) Yabancı devletler, milletlerarası kurumlar ve bunların temsilcilikleriyle yaptığı temaslarda millî çıkarları savunmak.
b) Yabancı ülkelerde Türk milletinin onur ve itibarının korunması hususunda azamî titizlik ve duyarlık göstermek.
c) Görev yerinde Devletin vakar ve şerefine uygun hareket etmek.
ç) Yurtdışındaki ilişkilerinde Devletimizin temsilcisi olduğunu ve herhangi bir konuya ilişkin düşüncelerinin Türk Devletinin düşüncesi gibi değerlendirilebileceğini göz önünde bulundurarak görev ve yetki dışı açıklamalardan sakınmak; Devletimizin ve milletimizin menfaatlerini her şeyin üstünde tutmak.
d) Resmî ve özel yaşamı ile yabancılarla ilişkilerinde dikkatli ve itinalı davranmak.
e) Görev yapılan ülkenin resmî kurumları ve vatandaşları ile ilişkilerde misyon şefinin talimatına uygun olarak davranmak.
f) Resmî işlere ait temaslarını misyon şefinin bilgisi ve koordinasyonu dâhilinde yürütmek.
(2) Personel, misyon şefinin izni, bilgisi ve talimatı çerçevesinde görevlendirildiği yerdeki diğer ülkelerin dış temsilcilikleriyle gerekli temaslarda bulunur, bu ülkelerin dış temsilcilikleri ve askerî ataşelikleri tarafından tertiplenen resmî kabul ve davetlere katılır.
(3) Personel, yabancı ülke personeli ve aileleri ile gerek resmî, gerek özel yaşantılarındaki ilişkilerinde, ülkemize ve milletimize karşı sevgi ve saygıyı sağlamakla yükümlüdür"

38 DİDDGK, 15.09.2000, E. 2000/594, K. 2000/949.

39 Benzer bir düzenleme 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu 69. maddesinin son fıkrasında da; *"Disiplin cezasının uygulanmasını gerektiren fiil suç teşkil etmezse ve hükümlülüğü gerektirmese bile mesleğin şeref ve onurunu ve memuriyet nüfuz ve itibarını bozacak nitelikte görüldüğü takdirde de meslekten çıkarma cezası verilir."* şeklinde yer almaktadır.

suçların yüz kızartıcı suç olduğu ifade edilmekteydi. Ancak bu belirleme 2008 yılında yapılan değişiklikle kaldırılmıştır. Bu belirleme kaldırılsa dahi milletvekili seçilme yeterliliğini düzenleyen Anayasa m.76[40] başta olmak üzere mevzuatımızda yüz kızartıcı suçların neler olduğuna dair bazı hükümler mevcuttur[41]. Bununla birlikte dikkat etmek gerekir ki, 125. maddede "yüz kızartıcı hareket" kavramı kullanılmakta olup, disiplin cezasına bağlanan fiilin bir suç olması aranmamaktadır. Kanun'da vurgulanan durum, yüz kızartıcı suçlardan daha geniş kapsamlıdır[42]. Sonuç itibariyle, belirtilen disiplin suçunun hangi fiillere karşılık geldiği konusunda belirli bir düzenleme bulunmamaktadır.

Peki, memuriyeti sona erdiren nitelikte eylem olan *"yüz kızartıcı ve utanç verici hareket"* kavramı ne anlama gelmektedir? Bu fıkrada yer alan ifadeler, hayli soyut, muğlak ve göreceli kavramlar olup, memur güvenliğini ihlal edecek derecede idareye takdir yetkisi tanımaktadır. Bu konuda AYM yapılan başvuruda, memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerin neler olduğu konusunda herhangi bir somut ve belirli unsur ya da benzer davranışlar listesinin bulunmadığı, söz konusu fiil ve hareketlerin belirlenmesi yetkisinin idareye ve yargı organlarına bırakıldığı, bu durumun farklı uygulamalara ve yorumlara sebebiyet vereceği belirtilerek hukuk devletine ve hukuki belirlilik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Ancak AYM, söz konusu hareketlerin tek tek sayılması imkânsız olacağından daha somut bir düzenleme yapmanın mümkün olmadığını belirterek, bu fıkranın hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesini ihlal etmediğine karar vermiştir[43]. Ger-

---

40 "*En az ilkokul mezunu olmayanlar, kısıtlılar, askerlikle ilişiği olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar; zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla...*"

41 Örneğin, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu m.11, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu m.3, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu m.8.

42 D10.D, E. 1987/1637, K. 1989/1877; "*Değerlendirmede Türk Ceza Kanunu'nda yer alan bazı suçlar yargıca yol gösterici nitelikte olabilir. Örneğin, Türk Ceza Kanunu'nun 225 ve devamı maddelerinde düzenlenen 'Genel Ahlaka Karşı Suçlar'ın işlenmesi memur açısından yüz kızartıcı veya utanç verici bir hareket olarak değerlendirilebilir. Keza aile birliğine karşı suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar için de benzer bir değerlendirme yapılabilir."* Aslan ve Altındağ, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması*, 77; Oğuz Sancakdar, Elif Altınok Çalışkan, Gizem Dursun, Serkan Seyhan ve Pınar Yağcı, Disiplin Hukuku (Ankara: Turhan Kitabevi, 2019), 75.

43 *"Dava konusu kuralda belirsiz olduğu ileri sürülen "memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerin" tümünün önceden öngörülmesinin ve tespitinin olanaksız olduğu ve söz konusu hareketlerin tek tek ortaya konulmasının mümkün olmadığı, normun daha kesin ve açık bir düzenlemeye olanak tanımaması nedeniyle kullanıldığı anlaşıldığından anılan kavramların kullanılmasında belirlilik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır. İdarenin faaliyetleri çok çeşitli, karmaşık ve değişken olduğundan disiplin cezasını gerektirecek fiillerin tümünün kanunda tek tek belirlenmesi güçtür. Kuralın incelenmesinden de görüleceği üzere memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketler denilmek suretiyle disiplin cezası gerektiren fiil ve hareketlerin çerçevesinin çizildiği anlaşılmaktadır. Fıkrada genel bir belirleme yapılmış ve disiplin cezası gerektiren hareketlerin, memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak derecede yüz kızartıcı ve utanç verici olması gerektiği düzenlenerek çerçeve*

çekten de disiplin suçu teşkil edecek bütün fiillerin eksiksiz listesini yapmak mümkün değildir[44]. Zira farklı görevler, farklı durumlar için çoğaltılabilecek sayısız ihtimaller nedeniyle bunların tam sistemleştirilmesi imkânsızdır. Ancak memuriyeti sona erdiren nitelikte olan bu disiplin suçunun soyut ve muğlak kalmaması elzemdir. Kişinin memuriyetten çıkarılması çok ağır bir yaptırım olduğundan, memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerin neler olduğu kanunda açık bir şekilde düzenlenmelidir. Bu disiplin suçu, bir daha memur olmamak üzere memuriyetten çıkarmayı gerektirmekte ve kişinin işinden olma sonucunu doğurarak hayatını sürdürmesi zorlaşmaktadır. Ekonomik gücü, aile ilişkileri, sosyal hayatı başta olmak üzere tüm hayatını olağanüstü şekilde etkileyen bu disiplin cezasını gerektiren hallerin neler olduğu açık ve somut bir şekilde kanunda belirtilmelidir. Disiplin amirlerinin bireysel fikir, inanç ve değerlerine göre farklı yorumlanabilecek mahiyetteki bu hükmün memur güvenliği ve hukuk devleti açısından objektif kurallara bağlanması gerekmektedir.

Mevzubahis disiplin suçunun kapsamı belirtilen diğer fiillerde olduğu gibi, yargı kararları bağlamında şekillenmektedir. İdari yargı hâkimi, memurun davranışını değerlendirirken her somut olayın özelliklerini ve memurun mesleğini göz önüne alarak bir sonuca varmaktadır. İdarenin memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketleri, kesin delillerle ortaya koyması ve ne şekilde mesleğin şeref ve onurunu ve memuriyet nüfuz ve itibarını bozduğunu gerekçeleriyle ortaya koyması gerekmektedir[45]. Yargı kararlarına baktığımızda bu disiplin suçunun oluşması için memurun görevi başında bulunması veya kamu hizmetinin ifasıyla ilgili bir konu olması aranmamaktadır. Örneğin Danıştay, polis memurunun resmi giysiyle, gizlenemeyecek derecede sarhoş şekilde çevreye rahatsızlık vererek gezmesini memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareket olarak değerlendirmiştir[46].

Danıştay başka bir kararında, hırsızlık suçu işleyen memurun fiilini, devlet memurluğu sıfatıyla bağdaşmayacak utanç verici hareket olarak nitelemiştir[47]. Bir başka kararda Danıştay, eşinin sadakatinden şüphelendiği için eşine ait cep telefonlarıyla yapılan konuşmaların tespiti amacıyla hayali bir soruşturma evrakı düzenleyen zabıt kâtibi hakkında verilen meslekten çıkarma cezasının yargısal

çizilmiştir. Kaldı ki, itiraz konusu kural dayanak alınarak tesis edilen idari işlemlere karşı yargı yolu açık olup belirsiz olduğu ileri sürülen kavramlar ve bu kavramların belirttiği hareketler yargı kararları yoluyla da somutlaştırılmaktadır." AYM Kararı, 16/01/2014, E. 2013/110, K. 2014/8.

44 Gözler, *İdare Hukuku,* 782.

45 Bahattin Aras, "Kamu Görevlilerinin Özel Hayatlarına İlişkin Hususların Disiplin Soruşturmasına Konu Edilmesi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 153 (2021): 259.

46 D10.D, E. 1985/2153, K. 1987/481.

47 D8.D, 6.5.1992, E. 1991/1917, K. 1992/885.

denetiminde, bu fiili memurluktan çıkarılmayı gerektiren, memurluk sıfatıyla bağdaşmayacak nitelik ve derecede hareket olarak kabul etmiştir[48].

Yine Danıştay, hesap uzmanı olarak vergi incelemelerini yaptığı firma sahiplerinden menfaat sağlayan davacının, söz konusu fiilinin memuriyet sıfatı ile bağdaşmayacak utanç verici nitelikte bulunması sebebiyle devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılmasını hukuka uygun bulmuştur[49].

Danıştay, kendi evinde rızasıyla eşcinsel ilişkiye giren davacı polis memuru hakkında DMK'nın 125/E-g maddesi uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmasını hukuka aykırı görmüştür. Söz konusu kararda, *"Davacının ikametgahında rızasıyla eşcinsel ilişkiye girmesinden ibaret olan fiilinin 657 sayılı Yasa'nın 124/2. maddesi uyarınca Memur Disiplin Hukukunu ilgilendiren bir yönünün bulunmadığı ve disiplin suçu oluşturmadığı, ayrıca söz konusu fiilin bir disiplin suçu olarak değerlendirilerek davacının 657 sayılı Yasa'nın 125 /E-g maddesi uyarınca Devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmasının Anayasanın 20/1. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi uyarınca "özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının" ihlali sonucunu doğuracağı anlaşıldığından, dava konusu işlemde ve davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir."* şeklinde memurun davranışını özel hayat kapsamında değerlendirmiştir[50].

II. ÖZEL HAYAT VE DEVLET MEMURLUĞUNA YAKIŞMAYAN DAVRANIŞ İLİŞKİSİ

Teknolojik imkânların gelişmesiyle birlikte, aşk hayatları, ailevi durumları gibi sıralanabilecek memurların özel hayatına ilişkin bilgi, görüntü ve sesleri internet ortamına kolaylıkla aktarılmakta ve hareketleri topluma kolayca yansımaktadır. Bu noktada bazı durumlarda, memurlar bakımından mesleki hayat ile özel hayat birbiriyle çatışmakta ve aralarında ters bir orantı oluşmaktadır. Peki, memurunun özel hayatındaki tutum ve davranışlarının ne derecede devlet memurluğu sıfatı ile bağdaşması gerekir? Memurun özel hayatında gerçekleştirdiği bir fiil, memuriyete yakışmayan bir hal olarak değerlendirilerek memura disiplin cezası verilebilecek midir? Devletin temsilcisi, kamu hizmetinin insan unsuru diye yansıttığımız memurun gece hayatı, cinsel hayat ve tercihleri giyim-kuşa-

48 *"657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 125/E-g maddesi, kamu görevinin inanılır, güvenilir, itibarlı görevliler eliyle yürütülmesini amaçlamıştır. Memur sıfatı taşıyan ve kamu hizmetinin personel unsurunu oluşturan kişilere toplumun güven duyması, bireylerin idareye olan güven ve inancını da sağlayacaktır. Kamu hizmetinin, gerekli saygınlığı yitirmiş görevliler eliyle yürütülmesi, bireylerin idareye olan güven duygularının sarsılmasına, kişi ile idare ilişkilerinde arzu edilmeyen olumsuz bazı gelişmelere neden olabilir. Kanun, böylesi bir tehlikenin gerçekleşmesini engellemek için önlem almış, müsebbiblerinin Devlet memuriyetinden çıkartılmasını öngörmüştür."* D16.D, 21.4.2015, E. 2015/9697, K. 2015/1941.

49 D10.D, E. 1987/1637, K. 1989/1877.

50 D12.D, 21.03.2014, E. 2013/8324, K. 2014/1882.

mı, kiminle evleneceği, içki-kumar alışkanlıkları, alışkanlıkları evlilik dışı çocuk sahibi olması vs. şeklinde çoğaltılacak birçok örnek memuriyete yakışmayan hal kapsamına girecek midir veya özel hayat kapsamında mıdır? Örneğin bir imamın rock müzik dinlemesi ve konser vermesi, bulunduğu statüye yakışmayan bir davranış olarak değerlendirilebilir mi yoksa özel hayatını mı ilgilendirir?

Öncelikle memurların, memurluk sıfatının yanında aynı zamanda bir insan olarak sosyal bir varlık olduğu unutulmamalıdır. Memurların kamu hizmetlerinin gereği gibi yerine getirilmesine yönelik bir hayatı olmasının yanında, kendine has özel bir hayatı da bulunmaktadır. Özel hayat kavramının mevzuatta veya mahkemelerce yapılmış açık bir tanımı bulunmamaktadır. Özel hayatın korunması hakkını mahkemeler tüketici bir şekilde değerlendirmemekte, geniş bir şekilde yorumlamaktadır[51]. Genel olarak özel hayat, kişinin güven duyduğu kişilerle paylaştığı, bu kişilerin dışında başka kimsenin öğrenmesini istemediği mahrem alanı ve kişinin mahrem alanına dâhil olmayan ancak ailesi, yakınları gibi kendisine yakın kişilerle paylaştığı, bunlar haricinde kimsenin bilmesini istemediği özel alanı da içeren geniş bir kavram olarak ifade edilmektedir[52]. Özel hayatın gizliliği ve korunması hususu ulusal mevzuatla ve uluslararası belgelerle korunmaktadır. Anayasamıza göre, herkes özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz (m.20). İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin *"Özel ve aile hayatına saygı hakkı"* başlıklı 8. maddesinde; *"Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."* hükmü, benzer şekilde İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 12. maddesinde *"Hiç kimsenin özel yaşamına, ailesine konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak karışılamaz, şeref ve adına saldırılamaz. Herkesin bu gibi karışma ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır"* hükmü bulunmaktadır[53].

---

51 Yıldırım ve Kaman, "Kamu Görevlilerinin Özel Hayatı", 168.

52 Yaşar Salihpaşaoğlu, "Özel Hayatın Kapsamı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Bir Değerlendirme", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* XVII, S.3, (2013): 233. *"Özel hayat kavramı eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlık olup, bu koruma bir taraftan herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etse de diğer taraftan özel hayat kavramının herkesin kişisel yaşamını istediği şekilde sürdürme ve dış dünyayı bu çemberden ayrı tutma kavramına indirgenemeyeceği açıktır"* İHAM Özpınar/Türkiye kararı, Başvuru No: 20999/04, 19.10.2010. Aynı doğrultuda bkz. İHAM Costello Roberts/Birleşik Krallık kararı, Başvuru No: 13134/87, 25.03.1993.

53 Avrupa Yargı Kurulları Ağının (ENCJ) *"Disiplin Prosedürlerine İlişkin Asgari Standartlar ve Hâkimlerin Sorumluluğu"* konulu raporunda, "*Bir hâkimin özel yaşam sürmeye hakkı olmakla*

Memurlara statüleri gereği tutum ve davranışlarına dikkat etme gibi bir yükümlülük yüklendiği sabit olmakla beraber bu yükümlülüğün memurun özel hayatını ve diğer özgürlük alanlarını daraltacak bir hal almaması gerekir. Bunun ötesinde bir beklenti memurun temel haklarına orantısız müdahale sonucunu doğuracaktır. Dolayısıyla devlet memuru, yalnızca özel hayatını ilgilendiren, meslekî hayatına ilişkin olmayan ve mesleki yaşantısına bir etkisi olmayan özel yaşam eylemlerinden dolayı sorumlu tutulmamalıdır. Memurun özel hayatı içerisinde gerçekleştirdiği eylemlerin disiplin soruşturması kapsamına alınmasının sınırı, eylemlerinin kamu hizmetlerinin gereği gibi ifa edilmesinde olumsuz bir yansımasının olup olmayacağıdır. Bir başka ifadeyle, memurun özel hayatında gerçekleştirdiği davranışlar, memurun görevi üzerinde olumsuz bir etki doğurabilecekse disiplin suçu oluşturabilir[54]. Özel hayatın gizliliği hakkıyla korunan değer, bireyin kişiliğini geliştirmesi ve kendisini ifade etmesi olduğundan, memur görevi dışında sosyal kimliğini geliştirdiği, kendini ifade edeceği bir alanda ise fiillerini özel hayat kapsamında değerlendirmek gerekmektedir[55]. Memurun tutum ve davranışının meslekî faaliyet ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dâhil özel yaşam eylemleri olduğu anlaşılmış ise mesleki onur, memur vakarı, hizmetin gerekleri gibi soyut kavramlar gerekçe gösterilerek disiplin cezası verilmesi yoluna gidilmemelidir[56]. İHAM, meslek hayatını özel hayat içinde değerlendirmekte; sebebe- sonuca dayalı uygulanabilirlik olarak iki ayrı kıstas kullanmaktadır. Sebebe dayalı uygulanabilirlik; kişinin dinsel, felsefi inancı, cinsel kimliği gibi doğrudan özel yaşamına ilişkin sebeplerin kişinin mesleki hayatına ilişkin tasarruflara esas alındığı durumlarda özel hayata saygı hakkının uygulanmasıdır[57]. Örneğin, kişinin cinsel eğilimi nedeniyle görevine son verilmesinde, yürüttüğü kamu görevinde somut olarak o kişinin tarafsızlığını, güvenilirliğini ve objektifliğini kaybettiğine dair somut kanıt ortaya konulamadıkça, kamudan ihraç tedbirinin kural olarak özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğini varsaymaktadır. Sonuca dayalı yaklaşım ise, müdahalenin ortaya çıkardığı sonuçlara yoğunlaşan bir uygulanabilirlik ölçütüdür[58]. Bu ölçüt, özel hayata saygı hakkının ihlali için kamu görevine son verilen kişinin bu nedenle sosyal ve mesleki açıdan çok ciddi

birlikte, hem mesleki hem de özel hayatında en yüksek derecede doğruluk ve dürüstlük ile hareket etmesi gerekmektedir. Yargının saygınlığına gölge düşürebilecek olan davranışlar, disiplin cezasına tabi tutulabilmelidirler." şeklinde hâkimlerin özel hayatı ve sınırlarına değinilmiştir . Söz konusu rapora göre, hâkimlerin özel hayat hakkı olmakla birlikte, yargı erkinin imajına ve saygınlığına zarar vermemesi için özel hayatında tutum ve davranışlarına dikkat etmelidir.

54 D5.D, 21.5.2018, E. 2016/19861, K. 2018/14359.

55 Yıldırım ve Kaman, "Kamu Görevlilerinin Özel Hayatı", 168.

56 Aras, "Kamu Görevlilerinin Özel Hayatlarına İlişkin Hususların Disiplin Soruşturmasına Konu Edilmesi", 249.

57 Fatih Alkan, "Kamu Görevinden Çıkarma İşlemlerinin Özel Hayata Saygı Hakkı Bağlamında Ele Alınması ve Anayasa Mahkemesinin Yaklaşımı", *Anayasa Yargısı* 38, S. 2, (2021): 150.

58 Alkan, "Kamu Görevinden Çıkarma İşlemlerinin Özel Hayata Saygı Hakkı Bağlamında Ele Alınması", 151.

bir itibar kaybının yaşanmasını, başkaları ile ilişki kurma, geliştirme imkânının ağır biçimde sekteye uğranmasını ve mağduriyetin özel ağırlığını aramaktadır[59]. Bu ölçütler, memurun davranışının özel hayat kapsamında olup olmadığının değerlendirilmesi bağlamında yol gösterici nitelikte olabilir. Örneğin, cinsel içerikli bazı görüntülerin internette yayımlandığı duyumu üzerine başlatılan disiplin soruşturması neticesinde devlet memurluğundan çıkarma cezası tesis edilmesi olayının konu edildiği karar[60], özel hayata saygı hakkının sebebe dayalı uygulanabilirliğine örnek olarak gösterilebilir.

Memurun temel haklarından biri olan özel yaşamın gizliliği hakkı ile kamu hizmetinin niteliğinden kaynaklanan temellere uygun yürütülmesini gözetmek amacıyla memurdan beklenen davranış arasında adil bir orantı kurulmalıdır. Bu konuda disiplin hukukunun temel ilkelerinden olan ölçülülük ilkesine riayet edilmelidir. Ölçülülük ilkesi, verilecek disiplin cezası ile disiplin suçu arasında bir uyum, adil bir denge olmasıdır[61]. Aksi halde devlet memurunun özel hayatının disiplin soruşturması sırasında sorgulanması, özel hayatın gizliliğini ihlal şeklinde değerlendirilebilir. Nitekim yargı kararlarında önemle vurgulanan bir husus da özel hayatın gizliliğine müdahale noktasında bu müdahalenin son çare olmasının bir gereği olarak takdir hakkının dar kapsamlı olduğudur. AYM bu konuyu, *"Mahremiyet alanına ait ya da bireyin varlığına veyahut kimliğine ilişkin önemli haklar veya hukuksal çıkarlar söz konusu olduğunda, takdir yetkisi daha dardır. Bu bağlamda, özel yaşamın gizliliği hakkının cinsellik ve mahremiyet hakkı gibi yönleri söz konusu olduğunda, takdir yetkisinin daha dar tutulması gerekmekte olup, bu alanlara yönelik müdahaleler için özellikle ciddi nedenlerin varlığı şarttır."* şeklinde ifade etmiştir[62]. Özel hayata yapılan müdahalelerin derecesinin, mevcut siyasal rejimin demokratik ve özgürlükçü niteliğini ortaya koyduğu unutulmamalıdır[63]. Bu konuda verilen yargı kararlarına baktığımızda;

Aynı okulda çalışan bekâr bir öğretmenle müdürün(evli), aynı araçla beraber gezdikleri ve aynı mekânlarda kaldıkları iddiasıyla ilgili olarak başlatılan soruşturma sonucunda memuriyete yakışmayan eylem nedeni ile müdür meslekten

---

59 Ali Ulusoy, "Kamu Görevlileri Açısından Özel Hayata Saygı Hakkı ve Kamudan İhraçlar", *Anayasa Yargısı* 38, S. 2, (2021): 298-299.

60 AYM Kararı Başvuru No: 2013/9660, 21.1.2015.

61 Ender Ethem Atay, *İdare Hukuku,* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 503; Pınar ve Çalışkan, *Disiplin Suç ve Cezaları,* 122; Oğuz Sancakdar, Lale Burcu Önüt, Eser Us Doğan, Mine Kasapoğlu Turhan ve Serkan Seyhan, *İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı,* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 509; Akyılmaz, Sezginer ve Kaya*, İdare Hukuku*, 711; D12.D, 26.12.2006, E. 2003/3174, K. 2006/6690; D12.D, 23.02.2017, E. 2016/8855, K. 2017/461; Anayasa Mahkemesi de disiplin cezalarında ölçülülük ilkesinin hukuk devletinin gereği olduğunu, bu ilkenin alt ilkelerinin de elverişlilik, zorunluluk ve orantılılık ilkelerinden oluştuğunu belirtmiştir. AYM Kararı, 14.11.2013, E. 2013/15, K. 2013/131.

62 AYM Kararı Başvuru No: 2013/1614, 3.4.2014.

63 Şafak Başa, "Özel Hayatın Gizliliği İlkesi ve Disiplin Hukuku" *Denetim Dergisi,* S. 127-128, (2014): 26.

çıkarılmıştır. Bu olayda Danıştay, okul içinde ve dışında öğrencilere olumsuz bir yansıması olmayan soruşturma konusu fiillerin, davacının mesleki faaliyeti ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dâhil özel yaşamı kapsamında kalan eylem ve davranışlar olduğundan, söz konusu fiilin disiplin suçu olarak değerlendirilerek cezalandırılmasını, özel hayata saygı hakkının ihlali sonucunu doğuracağını ifade etmiştir[64].

Danıştay başka bir kararında, öğretmen olan davacının telefonla müstehcen mesajlar göndermek ve internet üzerinden görüşme programı aracılığı ile uygunsuz görüntüler göstermekten ibaret olan fiilinin, memur disiplin hukukunu ilgilendiren bir yönünün bulunmadığını, söz konusu fiilin bir disiplin suçu olarak değerlendirilmesinin özel hayata saygı hakkının ihlali sonucunu doğuracağını karara bağlamıştır[65].

Memuriyete yakışmayan davranış- özel hayat ekseninde ele aldığımızda, AYM önüne gelmiş konular genelde mahremiyet hakkı bağlamında olmaktadır. Örneğin, bir sosyal paylaşım sitesinde adına açılmış hesap üzerinden kendisine ait olduğu iddia edilen cinsel içerikli görüntünün yayınlandığı duyumu üzerine memur olan başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Yürütülen disiplin soruşturması sonunda başvurucuya devlet memurluğundan çıkarma cezası verilmiştir. AYM, başvurucunun mesleki faaliyetle ilgisi olmayan mahremiyet alanına ilişkin eylemleri nedeniyle hakkında devlet memurluğundan çıkarma cezası uygulanmasının özel hayatın gizliliği hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir[66].

---

64 *"Olayda, dosya içerisinde bulunan soruşturma raporu ve eki belgelerin birlikte incelenmesi neticesinde, davacıya isnat edilen soruşturma konusu fiillerin her türlü şüpheden uzak, somut ve inandırıcı delillerle ortaya konulamadığı gibi okul ve eğitim-öğretim ortamı dışında meydana geldiği ve bir kişiyle sürekli arkadaşlık ve birliktelik şeklinde gerçekleştiği iddia edilen, okul içinde ve dışında öğrencilerde olumsuz bir yansıması olmayan soruşturma konusu fiiller, davacının mesleki faaliyeti ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dahil özel yaşamı kapsamında kalan eylem ve davranışlar olduğundan, iffetsiz eylem ve davranış olarak değerlendirilmeyeceğinden, söz konusu fiilin disiplin suçu olarak değerlendirilerek dava konusu işlem ile cezalandırılmasının Anayasa'nın 20. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi uyarınca 'özel hayata saygı hakkının' ihlali sonucunu da doğuracağı anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka uyarlık, davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır."* D12.D, 02.02.2017, E. 2016/7995, K. 2017/154. Aynı yönde bkz. D5.D, 21.5.2018, E. 2016/19861, K. 2018/14359.

65 D12.D, 23.03.2019, E. 2012/8980, K. 2016/1586.

66 *"Somut olayda, başvurucu devlet memurluğundan meslekî nedenlerle yürütülen bir disiplin soruşturması neticesinde çıkarılmamıştır. Başvurucuya yöneltilen iddiaların göreviyle değil, daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu görülmektedir."* AYM Kararı Başvuru No: 2013/9660, 21.1.2015. Yine başka bir kararda AYM, *"mesleki yaşamı ile bağlantısı olabilecek bazı özel hayat unsurları açısından, başvurucunun mesleki ve etik kurallara aykırı davranışlarının kamu görevlilerinin ve bu bağlamda kamu hizmetinin saygınlığı üzerinde belirli bir etkiye sahip olabileceği açıktır. Ancak her ne kadar hakkında isimsiz ihbar mektupları gönderilen başvurucunun askeri öğrencilik döneminde çekilen fotoğraflarından haberdar olan idare tarafından disiplin hukuku açısından bir değerlendirme yapılabileceği belirtilmiş ve yargı kararlarının gerekçelerinde başvurucunun taşıdığı asker sıfatına vurgu yapılmış ise de somut başvuruya konu eylem ve davranışların başvurucunun mahremiyet alanında cereyan eden ve rızası ile alenileştirildiğine dair bir bulgu bulunmayan özel yaşam eylemlerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Baş-*

Bir diğer kararda, iş ortamındaki bilgisayarını kullanarak pornografik görüntüleri iş arkadaşlarıyla paylaşan asker hakkında memuriyetten çıkarma cezası öngörülmüştür. AYM, kişinin iş bilgisayarının sürekli denetlendiğini bildiğini, iş amacı dışında bu tür paylaşımlar yapamayacağını, yalnızca işi için kullanması gerektiğine dair bulgular bulunduğunu belirterek ihlal olmadığına karar vermiştir[67].

AYM'ye yapılan başka bir kararda, ceza infaz kurumunda görev yapan bir kadın memur, kendisine ait cinsel içerikli görüntülerin internette yayınlanması üzerine ilgili görüntülerin memur lojmanlarında çekildiği de göz ününe alınarak hakkında başlatılan disiplin soruşturması neticesinde devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmıştır. Mahkeme, tahsis edilen lojmanın özel yaşam alanı olduğunu, bu nedenle özel yaşam alanında gerçekleşen ve görevi sırasında vuku bulmayan eylemin, özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir[68].

---

vurucu 2006 yılında başlayan, farklı tarihlerde yeniden açılan, 2008 yılında uyarı disiplin cezası ile karşılanan ve 2012 yılında ayırma cezası verilmesi ile sonuçlanan idari tahkikat sürecinde, meslekî hayatına ilişkin olmayan, yalnızca özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda bırakılmış ve ayırma işleminin bu işleme konu fotoğrafların çekilmesinden en az yedi yıl sonra tesis edilmesi nedeniyle sürekli olarak ceza tehdidi altında yaşamıştır. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların görevinin ifasıyla değil daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ihtilaf konusu tahkikatın kapsamı mesleki hayatın sınırlarını aşmaktadır. Bu bağlamda idarenin ve yargısal makamların karar gerekçelerinde, başvurucunun ahlaka aykırı unsurlar içerdiği ileri sürülen fotoğraflar çektirdiği, söz konusu fotoğrafların bir şekilde ele geçirilmesi ve TSK'ya iletilmesi suretiyle işlenen fiillerin asker sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede ahlak dışı hareketler kapsamında olduğu tespitlerine yer verildiği ve karar sonuçlarının bu gerekçelere dayandırıldığı, sonuç olarak başvuruya konu disiplin işlemi ile yargısal sürece konu edilen davranışların esasen mesleki faaliyet ile ilgisi olmayan mahremiyet alanına dâhil özel yaşam eylemleri olduğu değerlendirilmektedir." AYM Kararı Başvuru No: 2014/12862, 13.7.2016.

67 Karşı oylarda, ölçülülük ilkesine aykırı olduğu, kişinin görevine son vermenin kişinin tüm hayatını mahvettiği ve dahası böyle itibar ve güveninin sarsılarak başka yerde iş bulmasının çok zor olduğu, astı ya da üstleriyle değil ya da normal vatandaşa yansıtacak, devletin itibarını bozmayacak şekilde yalnızca arkadaşlarıyla bu görüntüleri paylaştığına dair görüşler yer almaktadır. AYM Kararı Başvuru No: 2013/7666, 10/12/2015; Benzer yönde bkz. AYM Kararı Başvuru No: 2014/8203, 21.9.2016.

68 "*Devlet memuru olarak belirli bir sorumluluk taşıyan başvurucu, bu görevi kabul etmek suretiyle kamu görevlisi olmaktan kaynaklanan disiplin ve tutum istemine kendi iradesiyle dâhil olmuştur. Yukarıda belirtilen temellere dayanan bu sistem doğası gereği, kişinin hak ve özgürlüklerine herhangi bir vatandaşa uygulanamayacak sınırlamalar getirmektedir. Zira kamu yararı, kamu görevlilerinden uymaları gereken meslekî ve etik kurallar açısından tam bir uyum beklemektedir. Özellikle meslekî yaşamı ile bağlantısı olabilecek bazı özel hayat unsurları açısından, başvurucunun meslekî ve etik kurallara aykırı davranışlarının kamu görevlilerinin ve bu bağlamda kamu hizmetinin saygınlığı üzerinde belirli bir etkiye sahip olabileceği açıktır. Ancak somut başvuruya konu eylem ve davranışların, her ne kadar ilgili disiplin kararları ve yargısal karar gerekçelerinde lojman olarak tahsisli bir konut olduğu vurgusu yapılsa da, başvurucunun mahremiyet alanında cereyan eden ve rızası ile alenileştirildiğine dair bir bulgunun saptanmadığı özel yaşam eylemlerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucu, devlet memurluğundan çıkarma cezası ile sonuçlanan disiplin soruşturması sürecinde, yalnızca meslekî hayatını değil, özel hayatını da ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda kalmıştır. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların yalnızca görevi-*

AYM ve Danıştay kararlarının sıkça atıf yaptığı Özpınar/Türkiye kararında, kadın hâkimin özel hayatında arkadaşlık ettiği kişiler ve giyim tarzı, aşırı makyaj yapması, uygunsuz davranış ve ilişkiler içinde olması gibi iddialar ön plana çıkarılarak, mesleğin saygınlığına ve onuruna zarar verdiğinden bahisle meslekten çıkarma cezası verilmiştir. Söz konusu cezanın iptali istemiyle iç hukuk yollarını tüketen hâkim, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'ne başvurmuştur. Mahkeme olayı, özel hayata saygı hakkının ihlali olarak değerlendirmiş, anılan hâkimle ilgili iddiaların bu kişinin mesleğini icrasına etkisinin somut olarak ortaya konulamadığı hususunu vurgulamıştır. İnsanların dış dünyayla olan ilişkilerini geliştirmelerinin en fazla mesleki hayatları çerçevesinde yürüttükleri faaliyet kapsamında gerçekleştiğini, başvurucunun özel yaşamına ait unsurlar gerekçe gösterilerek verilen çıkarma kararında başvurucunun şerefinin sorgulanarak özel hayatın gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu sonucuna varılmıştır[69].

Hukuka aykırı bir şekilde elde edilen delilleri kullanma yasağı disiplin soruşturması bakımından da geçerlidir[70]. Dolayısıyla bir memur hakkında özel yaşam alanlarına ilişkin verilerin hukuka aykırı yollarla elde edilmesi ve sonrasında disiplin soruşturmasında kişinin aleyhine kullanılması özel hayatın gizliliğinin ihlalini oluşturacaktır. AYM, bir internet sitesinde yayımlanan ve başvurucuya

nin ifasıyla değil, daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ihtilaf konusu soruşturmanın kapsamı meslekî hayatın sınırlarını aşmaktadır. Bu bağlamda, idarenin ve yargısal makamların karar gerekçelerinde, özellikle başvurucunun özel yaşamına dikkat etmediği, genel ahlak değerlerini zedeleyici tutum ve davranışlarda bulunduğu, özel yaşamıyla ilgili olumsuz duyumlar alındığı ve cinsel içerikli eylemlerine ait görüntülerin çekilmesine izin vermek suretiyle işlediği fiilin memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketler kapsamında olduğu tespitlerine yer verildiği ve karar sonuçlarının bu gerekçelere dayandırıldığı, sonuç olarak başvuruya konu disiplin işlemi ile yargısal sürece konu edilen davranışların esasen meslekî faaliyet ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dâhil özel yaşam eylemleri olduğu anlaşılmaktadır." AYM Kararı, Başvuru No: 2013/1614, 03.04.2014.

69 İHAM Özpınar/Türkiye kararı, Başvuru No: 20999/04, 19.10.2010.

70 Fatma Ebru Gündüz, "Hukuka Aykırı Elde Edilmiş Delillerin Disiplin Hukukunda Kullanılması", *YBHD,* S. 1, (2019): 103. *"T.C. Anayasasının 38'inci maddesine 03/10/2001 tarih ve 4709 Sayılı Kanunun 15'inci maddesiyle eklenen 7'nci fıkrası; "kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular delil olarak kabul edilemez." hükmünü amirdir. Davalı idarece Yargıtay ve Danıştay içtihatlarından örnekler verilerek, hukuka aykırı olarak elde edilen bulguların disiplin hukukunda delil olarak kabul edilebileceği beyan edilmiş ise de; Anayasanın "Temel haklar ve ödevler" başlıklı ikinci kısmında düzenlenen bu hüküm sadece ceza yargısında değil, hukuk yargısı ve idari yargıda da geçerlidir. Yani sadece ceza yargıcı değil, disiplin hukuku yönünden yargı denetimi yapan idare hukuku yargıcı da yapacağı yargılamada bu hükmü esas almak zorundadır. Anayasayı yorumlama konusunda tek yetkili mercii olan Anayasa Mahkemesi 04.04.1991 tarih ve 1990/12 E, 1991/7 K sayılı kararında özetle; Anayasanın 38'inci maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayrım yapılmadığı belirtilerek disiplin cezalarının Anayasanın 38'inci maddesi kapsamında olduğu yönünde hüküm vermiştir. Tüm bu nedenlerle hukuka ve kanuna ayları olarak elde edilmiş bulguların delil olarak kabul edilerek tek başına davacının ilişiğinin kesilmesine esas kabul edilmesi mümkün değildir..."* AYM Kararı, Başvuru No: 2014/7738, 13.07.2016. *Fiş Üstün*, idare hukukun özelliği gereği söz konusu ilkenin belirli ölçütler dahilinde esnetilebilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıntı için bkz. Gül Fiş Üstün, "Disiplin Soruşturmalarında Hukuka Aykırı Deliller", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 24*,* S. 1 (2018): 33.

ait olduğu iddia edilen cinsel içerikli ses kayıtlarının memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelikte ahlak dışı, yüz kızartıcı ve utanç verici eylem teşkil ettiği gerekçesiyle hakkında devlet memurluğundan çıkarma cezası verilmesi ile ilgili olarak özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda kararında, "*soruşturmaya konu ses kayıtlarının hukuka aykırı şekilde dinlenerek kayda alındığı ve manipülasyon yapılarak elde edildiği konusunda ileri sürülen iddialara ilişkin olarak bir araştırma yapılmadığı, hukuka aykırı delillerin yürütülen disiplin soruşturmasında geçerli delil olarak kabul edilemeyeceği ve hukuka aykırı delillere dayanılarak işlem tesis edilemeyeceği hususunun gözetilmediği, soruşturma usulünün hukuka aykırı yöntemler içerdiğine yönelik iddianın incelenmediği...*"ni vurgulanmıştır[71].

Son olarak belirtelim ki, memuriyete yakışmayan davranışların ne olduğu, ne ölçüde özel hayat bağlamında ele alınması gerektiği hususu döneme ve bakış açısına göre zamanla değişmektedir. Örneğin, eşinin silahlı kuvvetlerin itibarını sarsacak derecede ahlak dışı davranışları olduğu belirlenen askerin, disiplinsizlik ve ahlaki nedenlerle ayırma işlemine tabi tutulmasında hukuka aykırılık görülmemesine rağmen[72], son yıllarda bu minvaldeki olaylarda verilen kararlara baktığımızda bu durum özel hayata saygı kapsamında değerlendirilmektedir. Yine geçmişte 788 sayılı Memurin Kanunu'nun[73] 4. maddesi Z bendinde[74] yabancılarla evli olmamak memuriyet için aranılan bir şarttı ve memur iken yabancılarla evlenenler istifa etmiş sayılıyordu. 1961 Anayasası döneminde AYM, 22 Mayıs 1963 tarihinde verdiği kararıyla bu bendi iptal etmiştir[75]. Hukukumuzda bugün askeri mevzuatta[76] yer almakla beraber, DMK'de yabancılarla evli olma memurluğa engel olan bir husus olarak öngörülmemiştir.

---

71 AYM Kararı, Başvuru No: 2014/7738, 13.7.2016.

72 AYİM, 22.3.1985, E. 1985/21, K. 1985/11.

73 R. G. Tarih ve Sayı: 31.3.1926, 336.

74 *" Ecnebi kız ve kadınlarla müteehhil olmamak (Bu kanunun neşrinden evvel ecnebi kadınlarla teehhül etmiş bulunan memurin; Hariciye, Müdafaai Milliye ve Bahriye vekaletlerinde istihdam edilemezler."*

75 *"Yabancılarla evli bulunmama şartını, bazı kamu hizmetlerinde görevin gerektirdiği bir nitelik saymak yerinde olur. Meselâ askerlik, Dışişleri, Millî Emniyet ve benzeri hizmetlerde kamu güvenliğinin gereği olarak önemli devlet sırlarının korunması bakımından bu türlü bir sakınganlık tedbirine başvurulması zaruri görülebilir. Böyle bir hüküm, Anayasa'nın 58'inci maddesindeki temel hukuk kuralına aykırı düşmez. Ancak dâva ve inceleme konusu (Z) fıkrasındaki şart, bütün memurluklara şâmil, genel ve sınırsız bir kayıtlamadır. Aslında bu şart, evlenmeyi değil, sadece memur olmayı sınırlandırmakla beraber, bu haliyle kamu hizmetinin gerektirdiği bir nitelik olma hüviyetini yitirmekte ve Anayasa'nın kanun karşısında eşitlik ilkesini zedeleyen, kişiliğe bağlı bir ayırım durumuna düşmektedir. O halde hüküm Anayasa'nın 58'inci maddesine ve eşitlik temel ilkesine aykırıdır; iptali gerekir."* AYM Kararı, 22.5.1963, E. 1963/205, K. 1963/123.

76 Yabancı Uyruklu Kişilerle Evlenen Subay, Astsubay, Sözleşmeli Subay, Sözleşmeli Astsubay, Uzman Jandarma, Uzman Erbaş ile Sözleşmeli Erbaş ve Erler Hakkında Yönetmelik m.4'e göre; *"yabancı uyruklu kişi ile evlenen subay, astsubay, sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erler evlendikleri kişinin, nüfus cüzdan suretini (nüfus cüzdanı uygulaması olmayan ülkelerde bunun yerine geçen belgeyi), varsa ça-*

SONUÇ

Memurluk statüsünün ve bu bağlamda kamu hizmetinin saygınlığının korunması amacıyla, memurların hak ve özgürlüklerine herhangi bir vatandaşa uygulanamayacak sınırlamalar getirilmektedir. DMK'de, devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunma, hizmet içinde ve dışında devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunma, memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunma gibi eylemler disiplin suçları olarak öngörülmüştür. Memuriyete yakışmayan davranış ifadesi, önem düzeyi idarece takdir edilmek suretiyle hafiften ağıra doğru cezalar öngörülecek şekilde düzenlendiğinden, disiplin suçunun nitelemesi isabetli yapılmalıdır. Soyut ve benzer mahiyetteki bu eylemleri belirlemede ise idarenin takdir yetkisi devreye girmektedir. Ancak bu eylemlerin idarenin hayat görüşüne göre farklı yorumlanma veya keyfi kullanılma tehlikesi bulunmaktadır. Buna karşın, kamu hizmetinin çeşitliliği, idarenin değişen şartlara uyum sağlama özelliği göz önüne alındığında; çok farklı şartlarda çok farklı örnekler gerçekleşebileceğinden bu hallerin ne olduğunun tek tek tespiti mümkün değildir. Tüm kurum ve kuruluşlar için geçerli olabilecek ve memuriyete yakışmayacak nitelikteki bütün fiillerin listesini yapmak çok zordur. Çünkü memurların kurum düzenine aykırı tutum ve davranışları günün koşullarına ve ortama göre sık sık değişebileceğinden, somut olarak sistemleştirilmesi oldukça zordur. Memurlar arasında, statüleri itibariyle toplumda duyulan güvenin farklılık arz etmesi uygulama ve yargı kararlarının yaptığı değerlendirmeyi etkileyecektir. Örneğin, bir Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nda çalışan bir kamu görevlisinin bankacılarla yakın ilişki içinde olması başka bir gözle görülmeyi, bir öğretmenin aynı tür ilişkisi görevin gerektirdikleri ve etkilenme ihtimali nedeniyle başka gözle görülmeyi gerektirebilir. Ya da bir polisin toplum içinde sarhoş gezmesi ile teknikerin aynı fiili, ifa ettikleri kamu hizmetinin farklılıkları nedeniyle ayrı değerlendirmeyi gerektirebilir. Bu nedenle, idarece gerekçeli kararlar verilmesi, takdir yetkisinin hukuka uygun kullanılması ve bunun yargı kararları ile denetlenmesi önem arz etmektedir. Ancak memuriyetten çıkarmayı gerektiren memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve

---

lıştığı işi gösterir belgeyi, kendisinin ve ailesinin daimi ikametgâh ve iş adresini, 4 adet vesikalık fotoğrafını, sabıka kayıt belgesini, evlenme cüzdanının fotokopisini, eklemek suretiyle bir dilekçe, "Beyanname ve Taahhüt Formu" 61 ve "Sicil Amirleri Kanaat Formu" ile birlikte, 30 gün içerisinde ilk sicil amirine başvuruda bulunurlar. Personelin başvuru dilekçe ve belgeleri iki suret olarak silsileler yolu ile Genelkurmay Başkanlığına gönderilir." "Yabancı uyruklu kişi ile evlenmiş olan personelin başvuru dilekçe ve belgeleri Genelkurmay Personel Başkanlığınca incelenir. Genelkurmay Personel Başkanlığınca incelenen dilekçe ve belgelerin bir sureti ve personelin 4 adet fotoğrafı Genelkurmay İstihbarat Başkanlığına gönderilir, Genelkurmay İstihbarat Başkanlığınca gerekli inceleme yapılır" (Yönetmelik m.5). "*Yabancı kişi hakkında güvenlik soruşturması yapılır. Yabancı uyruklu kişi ile evlenmesi uygun görülmeyen personel hakkında, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 112. maddesine göre işlem yapılır*"(Yönetmelik m.8/son f.). Yani yabancı ile evlenmesi uygun görülmeyenler istifa etmiş sayılmaktadır.

utanç verici hareketlerde bulunma eyleminin diğer fiillerden farklı olarak, ne olduğunun memuriyet güvencesi ve hukuk devleti açısından somut olarak belirlenmesi gerekmektedir. Zira bu eylem, bir daha memur olmamak üzere memuriyet statüsünden çıkarılmaya neden olarak, memurun ekonomik durumu başta olmak üzere tüm yaşantısını yok etmektedir. Memurun idareye karşı korunmasının en temel yolunu memur statüsünün kanunla düzenlenmesi oluşturmaktadır. Bu nedenle, memuriyet statüsüne ilişkin konular mümkün olduğunca yasal metinlerle düzenlenerek idarenin takdir yetkisi sınırlanmalıdır.

Memur vakarı, memuriyete yakışmayan tutum ve davranış kavramı gibi ifadeler, kamu görevlilerini ifade özgürlüğü, özel hayatın korunması başta olmak üzere anayasal haklarını kullanmaktan mahrum bırakacak şekilde geniş yorumlanmamalıdır. Memurun fiilinin kamu hizmetinin gereği gibi ifasına bir etkisi olup olmadığı özellikle irdelenmeli ve bu çerçeveden hareketle bir karara varılmalıdır. Kamu hizmetinin gereği gibi ifasını etkilemeyen diğer her türlü tavır, davranış ve fiiller disiplin cezası verilmesine sebep oluşturmamalıdır. Soruşturmanın temelinde yalnızca, memurun tutum ve davranışının kamu hizmetlerinin gereği gibi ifasını olumsuz etkileme potansiyeli olmalıdır. Memurun tutum ve davranışının kamu hizmetinin işleyişine olumsuz etkisi var ise de bu durum somut delillerle ortaya konulmalı ve orantılı bir disiplin cezası verilmelidir. Disiplin hukukunun temel prensiplerinden olan ölçülülük ilkesi daima göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

Akgüner, Tayfun ve Berk, Kahraman. *İdare Hukuku*. İstanbul: Der Yayınları, 2017.

Akyılmaz, Bahtiyar; Sezginer, Murat ve Kaya, Cemil. *Türk İdare Hukuku*. Ankara: Savaş Yayınevi, 2019.

Alkan, Fatih. "Kamu Görevinden Çıkarma İşlemlerinin Özel Hayata Saygı Hakkı Bağlamında Ele Alınması ve Anayasa Mahkemesinin Yaklaşımı". *Anayasa Yargısı*, 38, S. 2, (2021): 143-175.

Aras, Bahattin. "Kamu Görevlilerinin Özel Hayatlarına İlişkin Hususların Disiplin Soruşturmasına Konu Edilmesi". *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 2021, S. 153, (2021): 235 - 267.

Aslan, Zehreddin ve Altındağ, Halil. *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

Atay, Ender Ethem. *İdare Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.

Avcı, Mustafa. "Mecelle'ye Göre Hâkimin Nitelikleri ve Yargılama Etiği". *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C. 7, S. 27, (2016): 33-58.

Başa, Şafak. "Özel Hayatın Gizliliği İlkesi ve Disiplin Hukuku". *Denetim Dergisi*, S. 127-128, (2014): 26-30.

Evren, Çınar Can ve Uçar, İsmail. *Kamu Görevlileri Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

Fiş Üstün, Gül. "Disiplin Soruşturmalarında Hukuka Aykırı Deliller". *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 24, S. 1, (2018): 17-35.

Gözler, Kemal. *İdare Hukuku Cilt II*. Bursa: Ekin Yayınevi, 2019.

Gündüz, Fatma Ebru. "Hukuka Aykırı Elde Edilmiş Delillerin Disiplin Hukukunda Kullanılması". *YBHD*, S. 1, (2019): 89 -114.

Hacib, Yusuf Has. *Kutadgu Bilig*. Ankara: Gençlik ve Spor Yayınları, 2019.

Kaman Karan, Nur. *Devlet Memurluğunun Sona Ermesi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003.

Nizamü'l-mülk. *Siyasetname*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2009.

Pınar, İbrahim ve Çalışkan, Öner. *Disiplin Suç ve Cezaları & Disiplin Soruşturması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

Salihpaşaoğlu, Yaşar. "Özel Hayatın Kapsamı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Bir Değerlendirme". *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, S. 3, (2013): 227-266.

Sancakdar, Oğuz; Önüt, Lale Burcu; Us Doğan, Eser; Kasapoğlu Turhan, Mine ve Seyhan, Serkan. *İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

Sancakdar, Oğuz; Altınok Çalışkan, Elif; Dursun, Gizem; Seyhan, Serkan ve Yağcı, Pınar. *Disiplin Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2019.

Ulusoy, Ali. "Kamu Görevlileri Açısından Özel Hayata Saygı Hakkı ve Kamudan İhraçlar". *Anayasa Yargısı* 38, S. 2, (2021): 293-306.

Yıldırım, Turan ve Kaman, Nur. "Kamu Görevlilerinin Özel Hayatı". *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, C. 18, S. 1, (2019): 155-172.

https://www.etimolojiturkce.com/kelime/vakar Erişim Tarihi: Ağustos 2, 2022.

https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: Ağustos 2, 2022.

"Disiplin Prosedürlerine İlişkin Asgari Standartlar ve Hâkimlerin Sorumluluğu Konulu Rapor", https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/ed311a9d-4ff3-408e-8399-3ff987def9da.pdf, Erişim Tarihi: Ağustos 19, 2022.